

Carry Slee

DURF TE SCHRIJVEN!

www.carryslee.nl
www.overamstel.com

© Carry Slee, 2019

© Illustraties: Aimée de Jongh, 2019

© Omslagbeeld: Aimée de Jongh

Omslagontwerp: Elvira de Goede | Barbara van Ruijven, *bij Barbara*

Typografie: Marieke Oele

Foto Carry Slee © Jan-Willem Kaldenbach

ISBN 978 90 488 4702 0

ISBN 978 90 488 4703 7 (e-book)

NUR 400

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Carry Slee is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Inhoud

Inleiding	5	Uitgeven	152
Je eigen werkplek	9	Illustraties	158
Inspiratie	15	De presentatie	160
Eerst oefenen: belevenis	19	Promotie	164
Research	29	Kritiek	170
Doelgroep	33	Schrijver zijn	175
Genres	39		
Hoofdpersoon	46		
Karakters	49		
Verschil in gedrag en spraak	56		
Karakterontwikkeling	60		
Emoties	64		
De drijfveer van de hoofdpersoon	71		
Conflict	76		
Stemmingswisselingen	79		
Couleur locale	83		
Functie	88		
Vertelmogelijkheden	95		
Verhaallijn	105		
Van kort verhaal naar roman: cliffhanger	110		
Verwarrend element	117		
Vastzitten	120		
Schrijven is durven	126		
Eigenheid	133		
Groeien als schrijver	139		

Inleiding

‘Carry, ik wil schrijver worden, kun jij me helpen?’ Hoe vaak krijg ik die vraag niet?

Ook hoor ik vaak: ‘Ik heb een boek geschreven, maar niemand wil het uitgeven. Wat heb ik fout gedaan?’

En weer een ander vraagt: ‘Ik heb heel veel meegemaakt in mijn leven, wil jij daar een boek over schrijven? Zelf durf ik het niet.’

Dan kan ik alleen maar een paar tips geven.

Je hebt niets fout gedaan. Maar je weet nog niet hoe je je verhaal zo moet vertellen dat het boeiend is om te lezen.

Je durft niet te beginnen, omdat je denkt dat je het niet kunt. Daar ga ik je bij helpen. Het zou toch zonde zijn als het ontroerende verhaal dat in jouw hoofd zit nooit wordt gelezen. Ik weet zeker dat je schrijver kunt worden als je dat echt wilt. Maar daar moeten we wel aan werken natuurlijk, want jouw verhaal moet wel zo geschreven worden dat de lezer je boek niet weg kan leggen. En misschien wel het eten laat aanbranden.

onzekerheid

Vaste baan

Daar
gaan
we...

Passie!

'Ik neem ontslag,' zei ik tegen de directeur van de school waar ik werkte. 'Ik wil schrijver worden.'

Hij keek me aan of ik gek was geworden. 'Moet ik dit serieus nemen?'

Ik knikte.

'Wil je beweren dat jij je zekerheid opgeeft voor een bevlieging? Ik raad je aan er nog eens goed over na te denken.'

Wie ik het ook vertelde, iedereen reageerde sceptisch: wist ik wel hoeveel manuscripten er per dag op het bureau van een uitgever vielen? Stapels! En allemaal van mensen die ook dachten dat ze konden schrijven. Ik was op de middelbare school toch geen uitblinker in Nederlands, of wel? Daar heb je talent voor nodig. Zoiets kun je niet leren. Elles, mijn partner, was de enige die in me geloofde, mij zelfs stimuleerde om de stap te zetten.

Ik wist dat iedereen het zei om mij voor een grote teleurstelling te behoeden. Maar het gevoel vanbinnen dat ik schrijver wilde worden was zo sterk dat ik toch mijn ontslag nam.

Kom je?

Je eigen werkplek

Waar je al jaren van droomt gaat nu beginnen. Je gaat de magische weg afleggen naar het prachtige schrijverschap. Ben je er klaar voor? De tijd van smoesjes is voorbij. Hoewel, er liggen nog een paar uitvluchten op de loer. Het klinkt allemaal geweldig en je wilt echt een boek schrijven, maar waar moet je de tijd vandaan halen?

Je hebt het razend druk.

Je moet filmpjes kijken op YouTube.

Mijmeren over de nieuwe jas die je wilt kopen.

Appen met je vrienden.

Uitslapen.

Gamen.

Shoppen.

Twitteren.

Je hebt helemaal geen tijd over. Moet je soms 's nachts schrijven?

Nog een hele sterke: helaas, je wilde heel graag beginnen, maar vandaag gaat het niet. Je hebt jammer genoeg geen inspiratie. Je zult moeten wachten tot het komt.

Zie je het voor je? En jij maar wachten. Komt 't al? Nee, nog niks, weer een week voorbij, een maand, een jaar. Misschien wel de rest van je leven.

Inspiratie komt niet zomaar naar jou toe. Het moet zo zijn dat je popelt om te beginnen. Dat je zo graag je verhaal wilt vertellen of verzinnen dat je bijna van verlangen uit elkaar spat; dat je je nieuwsgierigheid om schrijver te worden niet kunt bedwingen; dat de passie door je lichaam giert. Dan komt de inspiratie vanzelf.

Maar deze smoesjes gelden gelukkig niet voor jou, want jij bent echt gemotiveerd. Je zit al in de kamer op de bank met je laptop op schoot.

De juiste plek, want zo kun je met één oog je favoriete serie volgen. Twee vliegen in één klap.

Je probeert te denken aan je verhaal, maar je serie is ook heel spannend: wie is de dader, vraag je je af.

Tegelijk denk je aan je verhaal. Waar moet het over gaan?

Dat zul je altijd zien: meestal heb je honderdeneen ideeën voor een boek. Maar nu je echt hebt besloten schrijver te worden, komt er niets.

De aflevering is afgelopen en je hebt nog steeds geen idee waar je over moet schrijven. Misschien helpt het als je muziek opzet. Je zet het geluid harder. Het is je lievelingsnummer. Als dat niet helpt...

Je krijgt een mail: je afspraak gaat niet door. Waarom nou weer niet? Dat is al de derde keer. Zou er iets zijn?

Je schrikt op uit je gepeins en kijkt naar het scherm van je laptop. Leeg! Je hebt de hele avond uitgetrokken om te schrijven en je bent niets opgeschoten. Je slaat je laptop dicht. 'Ik kan helemaal geen schrijver worden, het lukt me niet.'

Nee, op deze manier lukt het zeker niet. Voordat je gaat hardlopen, trek je eerst je sportschoenen aan. En passende sportkleding.

Zo heb je met schrijven ook dingen nodig: een werkplek waar je niet wordt afgeleid. Ik geloof heel erg in een vaste werkplek. Een plek waar je niets anders doet dan schrijven.

Misschien zit jij wel heel lekker op je bed. Maar je bed associeer je toch met slapen. Er hangt een andere energie. Op jouw werkplek wordt alleen maar geschreven.

Het mooiste is natuurlijk als je een speciaal schrijfkamertje hebt. Maar niet iedereen heeft een ruimte over. Dan zoek je een ander plekje in huis waar het rustig is.

Toen ik begon te schrijven, woonden we met twee kleine kinderen in een zomerhuis. In de slaapkamer maakte ik een schrijfplank aan de muur vast. Het was wel heel gehorig; ik kon alleen maar werken als de kinderen op school zaten.

Zoek dus een plek in je huis waar het kan gebeuren. Waar jij je fijn en veilig voelt. Niet een tochtig zolderkamertje dat in verbinding staat met een brandtrap. Waar je voortdurend angstig omkijkt of er niet ineens een engerd achter je staat.

Inspiratie voor een verhaal komt namelijk alleen als je je op je gemak voelt en openstaat om ideeën te ontvangen. Een speciaal hoekje in de huiskamer kan ook. Doe dan oordoppen in of zet een koptelefoon op. Maar niet met muziek natuurlijk.

Zet je mobiel uit. Geen tweets en apps tussen het schrijven door. Hoe erg is het als je even niet bereikbaar bent?

Als onder het schrijven je telefoon gaat en je neemt die op, dan word je uit je verhaal gehaald. Het is dan net alsof je boven op een hoge ladder staat, naar beneden loopt en je jezelf na het gesprek weer helemaal naar boven moet hijsen. Ben je drie keer die ladder op en af geweest, dan heb je geen zin meer. Weet je wat, morgen ga ik wel verder. En je klapt je laptop dicht.

Dat is grappig: ik zeg steeds laptop, terwijl ik zelf al mijn boeken met de hand schrijf. Het klinkt misschien wat kneuterig. Waarom schrijf je met de hand? In elk interview wordt me dat gevraagd. Ik wist ook niet precies waarom, maar ik had het gevoel dat de verhalen veel sterker werden als de dingen die ik bedacht via mijn hand op papier kwamen. Ik zag de interviewer denken: die komt zeker uit de vorige eeuw. Inmiddels is uit wetenschappelijk onderzoek gebleken dat schrijven met de pen inderdaad zorgt voor meer contact met je hoofd en met je gevoel.

Ik vind het ook heerlijk om met veel aandacht en zorg een pen uit te zoeken. Voor ik hem koop, probeer ik hem eerst uit in de winkel. Je pen moet over het papier glijden en niet haken. Het zijn meestal de fineliners die goed schrijven. Dus laat je geen peperdure gouden vulpen aansmeren. Als je vertelt dat je er een boek mee gaat schrijven, halen ze de kostbaarste pennen tevoorschijn. Onzin. En hierbij geldt net als voor je werkplek: gebruik hem alleen om je verhaal te schrijven. Het is

je schrijfpen. Als je dan alleen al naar je schrijfpen kijkt, word je geïnspireerd. Je schrijfpen is heilig. Van mij mag nooit iemand anders met mijn schrijfpen schrijven. Alleen ik. Ik gebruik hem om te schrijven en te signeren.

Een keer toen ik in een boekwinkel signeerde pakte iemand mijn pen om haar naam op te schrijven. Ik zou zo iets nooit toestaan, maar het gebeurde voordat ik er erg in had. Gelukkig verkochten ze daar ook pennen. Ik heb in die winkel meteen een nieuwe schrijfpen gekocht. Lekker bijgelovig.

Schrijven kan dus altijd, ook als je niet zoveel geld hebt. Je hebt er geen dure outfit of spullen voor nodig, zoals voor duiken of tennis of surfen. Als je geen laptop kunt betalen en toch wilt schrijven, is die pen zowat je enige uitgave. Want ik schrijf mijn boeken op kopieerpapier. Een pak van duizend vel kost bijna niets.

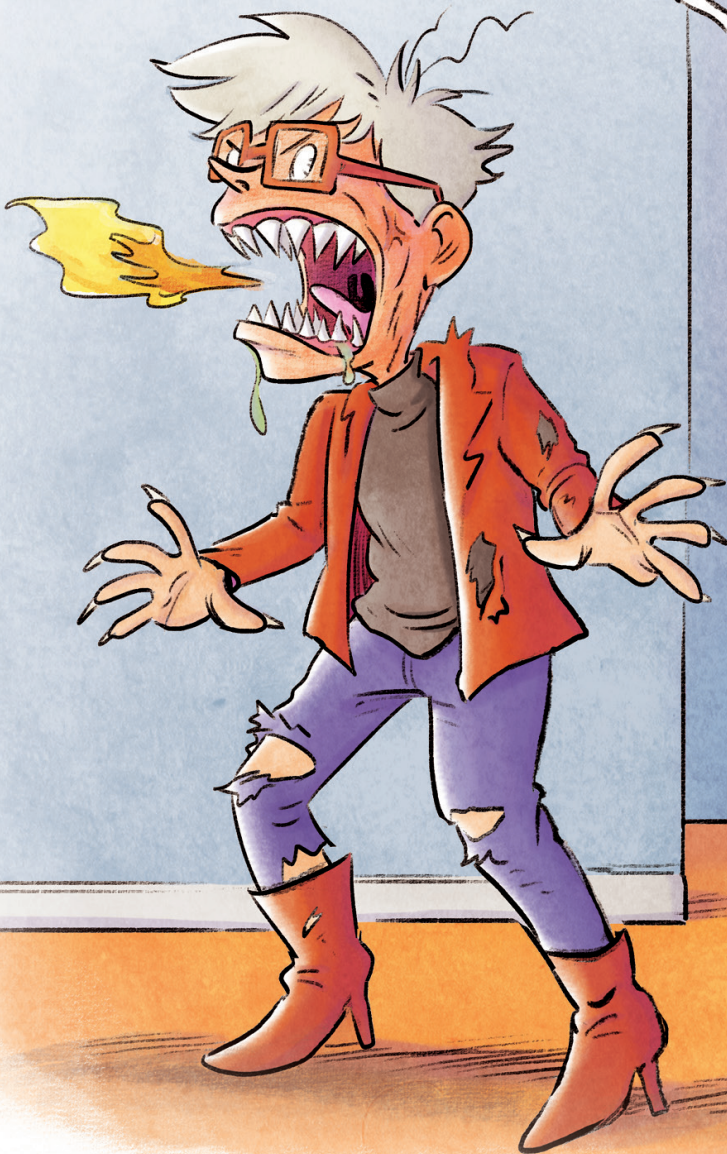
Installeer je werkplek met liefde en aandacht. Misschien put je kracht uit een foto van een bepaald persoon die belangrijk voor je is. Zet hem neer! Hang alles op wat je kan helpen geïnspireerd te raken. Het is jouw plek. Misschien heb je wel een plantje dat je steeds water geeft voor je begint. Het zijn rituelen die vaak werken.

Nog één ding: zorg er wel voor dat je lekker zit. Niet dat je benen boven de vloer bungelen. Je voeten moeten op de grond staan. De schrijf-energie moet kunnen stromen.

ROAAARR!

Oei!
Wat is er met
Carry Slee
aan de hand?

Iemand heeft
haar schrijfpen
gebruikt.

Concentratie

Alleen een wandje van zacht board scheidde de slaapkamer van de woonkamer in ons zomerhuis.

Telefoneren haalde mij uit mijn concentratie. En stofzuigen maakte ook te veel lawaai. Afwassen kon, maar het lukte Elles niet de borden en het bestek geluidloos op het aanrecht te leggen. Het monotone geluid van de wasmachine ging nog, maar de centrifuge was de bottleneck. Elles liep graag op hakken, jammer dat het getik op de houten vloer me stress bezorgde.

Gelukkig hield ze van lezen.

Inspiratie

Het is zover: je installeert je op je gloednieuwe werkplek. Op de tijd die je speciaal voor schrijven hebt vrijgemaakt. Want dat is belangrijk. Je weet dat je dan niet wordt gestoord. Als je wacht tot je tijd en zin hebt, komt het er nooit van.

Daar zit je dan met een wit vel papier of een leeg scherm voor je. Nu moet het gebeuren. Je hebt niet voor niets al die voorbereidingen getroffen. Ik weet nog heel goed hoe spannend dat was. Want er is nog niets. Het moet allemaal uit jou komen!

Zelf vond ik het zo eng dat ik bijna mijn werkkamer niet in durfde.

Natuurlijk zijn er ook twijfels. Kan ik het wel? Maar die gedachte laten we lekker met rust. Het is een plaaggedachte. Je laat je er niet door uit het veld slaan.

Je kunt pas echt beginnen als je een idee hebt voor een verhaal.

Hoe kom je aan een idee?

Alles wat je om je heen ziet en hoort kan een idee voor een verhaal zijn. Maar het wordt wel jouw verhaal, dus het moet iets zijn wat jou aanspreekt. Niet alleen aanspreekt, het moet je ook raken. Je hart moet er sneller van gaan kloppen. Je moet er een emotie bij krijgen.

Jaren geleden werd op het journaal verteld over een jongen die werd gedood door zinloos geweld. Dapper als hij was, nam hij het op voor een ander die door een groep in elkaar werd geslagen. 'Kappen!' riep hij. En toen werd hij zelf slachtoffer van deze groep. Het maakte zo'n indruk op me. Hoe kon zoiets gebeuren? Ik voelde het bloed door mijn lichaam kolken. Ik moest er iets mee. Voor mij was het meteen duidelijk: hier moest ik over schrijven. Dat boek werd *Kappen!* Door de energie die ik

kreeg van mijn machteloosheid kon ik het ook nog mooi opschrijven. De zinnen knalden van het papier. Ik kon mijn hoofd bijna niet bijhouden.

Misschien heb jij al een onderwerp en ben je al begonnen. Alleen lukt het niet goed. Je beste vriendin heeft iets doorverteld wat jij haar in het geheim had toevertrouwd. Je voelt je verraden. Daar moet je steeds aan denken. Je kunt je niet goed genoeg op je verhaal concentreren. Het laat je maar niet los. Ze heeft gezegd dat het haar spijt, maar kun je haar nog vertrouwen? Je vraagt je af hoe het zou zijn zonder jullie jarenlange vriendschap. Hoe moet je daarmee omgaan? Telkens als je verdergaat met je verhaal word je afgeleid. Waarom heeft ze het gedaan?

Als dat gebeurt, moet er een lampje bij je gaan branden. Raakt het verhaal waar je mee bezig bent je wel genoeg? Lang niet zo erg als het verdriet om je beste vriendin. Doe weg dat verhaal. Hier moet je over schrijven: over hoe pijnlijk het is als je beste vriendin je teleurstelt. Durf te vertellen wat de vriendschap voor je betekende en hoe erg je dit vindt. Als een idee zo dicht bij je ligt, wordt het altijd puur.

Het kan ook zijn dat je niet op een idee komt. Niets inspireert je. Of misschien is de timing niet goed want je hebt je hoofd er niet bij. Je hebt een vakantie geboekt naar Ibiza. Daar ben je helemaal vol van. Je kunt niet wachten tot je vertrekt. Je mijmert maar hoe het zal zijn: kom je daar de liefde van je leven tegen? Misschien zul je daar dan willen wonen. Maar wat nou als je je leven hier hebt opgegeven en het niet is wat je hoopte?

Je hoeft geen idee voor een verhaal meer te zoeken. Je hebt er al één. Je vakantie op Ibiza!

You should become a writer!

In de zomervakantie van de middelbare school ging ik als au pair naar Engeland en paste op vier kinderen. Elke avond voor het slapengaan verzong ik een verhaal voor ze. En na een tijdje moest ik ze ook 's morgens en 's middags een verhaal vertellen.

'You should become a writer,' zei de vader van de kinderen, die vaak meeluisterde.

Ik legde uit dat het mijn droom was, maar dat ik op school bij Nederlands helaas veel fouten maakte.

Hij bleef aandringen: 'You should become a writer.'

Ik herhaalde weer dat mijn Nederlands niet goed genoeg was.

Hij raakte geïrriteerd en riep: 'Write it in English then.'